

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prošnjam za dopust zaradi bolezni ali za upokojitev se ne sme več prilagati zdravniških izpričeval. Takā izpričevala preskrbujejo odslej uradni okrajni zdravniki sami uradnim potom. Tako se glasi najnovejša odredba, ki jo učiteljstvo gotovo z veseljem pozdravi. Ne bo treba odslej več plačevati dragih zdravniških izpričeval in kolka, ker se bo taka prošnja vložila brez vsake priloge.

Skupno poučno potovanje slovenskih učiteljev in učiteljic v velikih počitnicah 1911.

O pomenu potovanja za lastno izobrazbo pač ni treba veliko besed trositi. Poleg naših prometnih sredstev nima pravice se šteti med izobražence, kdor ni videl kolikor toliko sveta. Vsa učena šara, ki smo si jo nabavili iz različnih knjig, ne pomaga nič. Življenje, ki ga opazujemo po svetu, šele oživlja mrtve črke.

Kako je s tem živim znanjem med našim učiteljstvom, ne bom preiskaval. Da ga ni preveč, smem gotovo trditi, ne da bi s tem koga žalil. Vzroki temu nedostatku so različni. Ne samo pomanjkanje tiste oblasti, ki vlada svet spada sem, ampak čestokrat tudi pomanjkanje podjetnosti in izkušnje. Kako potujemo, tudi tega se je treba učiti. Ni vsaka hoja po svetu poučno potovanje, in stroški tudi niso odvisni od krajev, ki jih posetiš.

Da bi zbudili med slovenskim učiteljstvom zanimanje za potovanje, je sklenil odbor Slov. Šolske Maticе, da hoče poizkusiti letos uprizoriti v velikih počitnicah skupno potovanje slovenskih učiteljev in učiteljic po tem-le načrtu:

1. dan: Zidani Most-Ljubljana-Jesenice-Bled (tu se pomudi družba 4 ure) Bohinjska Bistrica, Prenočevanje.

2. dan: Bohinjsko jezero-Savica-Boh. Bistrica-Gorica. Prenočevanje.

3. dan: Gorica-Trst. (En dan.)

4. dan: Trst-Pulj. (Amfiteater, Avgustov tempelj, Sergijev slavolok, Pomorski arzenal, Maslinski otok. Izlet na Brionske otoke.)

5. dan: Pulj-Mali Lošinj-Zader (kratek odmor) Šibenik (kratek odmor) Spljet. Prenočevanje.

6. dan: Spljet-Solun (Solunske izkopnine) Spljet (Diokletianova palača, stolnica, muzej itd.).

7. dan: Spljet-Gruž (Gravosa). Izlet v Kotorsko boko in nazaj. Izlet v Dubrovnik. (Stradone, Rektorska palača, muzej itd.). Nazaj v Gruž. Prenočevanje.

8. dan: Gruž-Mostar. Prenočevanje.

9. in 10. dan: Mostar-Sarajevo.

11. in 12. dan: Sarajevo-Zagreb.

13. dan: Zagreb-Zidani Most. Domov.

Po potrebi se lahko načrt tuintam nekaj izpremeni. Potovanje traja 13—15 dni. Časa potovanju še ne moremo natanko določiti, saj še niti ne vemo, kdaj bodo letos počitnice na srednjih in tistih ljudskih šolah, ki se v tem ravna po njih. Vsekakor mislimo, da potujemo meseca avgusta. Kdor nima tačas počitnic, naj se o pravem času pobriga za dopust, ki mu ga za take svrhe menda ne odrečejo. Zaradi različnih počitnic ni mogoče časa tako določiti, da bi vsem šolam ugajal.

Glede stroškov se bomo brigali, da dobimo pri vseh prometnih podjetjih, ki pridejo v poštev, kolikor je mogoče olajšav; upamo, da naš trud ne bo brezuspešen. Kar se pa življenja tiče, si pač vsakdo uredi, kakor hoče in more. Sicer pa upamo, da bomo tudi v tem oziru našli prijateljev, ki nam pojdejo na

roko. Vobče pa sodimo, da bo treba imeti kakih 150—200 K na razpolago.

Kdor se torej misli udeležiti nameravanega potovanja, naj se oglasi kmalu, najpозneje pa do 15. marca pismeno pri podpisaneu. Kdor se oglasi, se s tem tudi zaveže, da se resnično udeleži nameravanega potovanja.

Natančni načrt potovanja se o pravem času naznani vsem udeležencem. Če se ne oglasi zadostno število sopotovalcev, da bi se ne izplačal trud potrebnih priprav, opustimo seveda potovanje, kar o pravem času razglasimo.

Torej: Na snidenje na sinjem Jadranskem morju!

Hinko Schreiner,
ravnatelj v Mariboru.

Štajerskim slovenskim učiteljem.

Pišete nam: Slovenski učitelji, prosite principialno za mesta na nemških ljudskih šolah! Slovenski učitelji na Spod. Štajerju imajo skoro vsi usposobljenost za pouk na nemških in slovenskih ljudskih šolah ter imajo torej pravico do mest na obeh. To je lepo demonstriral tudi okrajni šolski svet ormoški, ki je pri razpisu službe za nadučitelja na ljudski šoli v mestu Ormožu dal v terno na prvo mesto Slovenca.

Hrvati proti „Julijanu“.

Znano je, da obstoji v Slavoniji madjarsko društvo „Julijan“, ki ima nalogo pomadjariti Hrvate s pomočjo madjarskih šol. Madjari so razvili zadnja leta, zlasti za Rakodzajevga, Rauchovega in Tomašičevega režima tako agitacijo z „Julijanom“, da se nahaja že v vsaki

vasi, najsi bo število madjarskih otrok še tako majhno, madjarska šola. Privabili pa so v svoje šole tudi mnogo hrvaških otrok, ki jim dajejo različne koncesije.

Proti tej propagandi so razvila razna hrvaška kulturna društva, na čelu jim hrv. akad. klub „Ciril-Methodovskih zidarjev“ oster boj. Akcija se vedno bolj razširja. Pridružila so se ji tudi že razna pevka društva, ki prirejajo v korist boja proti madjariziranju hrvaških otrok v Slavoniji po vseh krajih velike veselice.

Regulacija plač štajerskega učiteljstva.

Tudi nemški učitelji sedaj že priznavajo, da je vsa akcija glede znane enquete v korist izboljšanja plač štajerskega učiteljstva samo slepilo. Nemcem je došla slovenska obstrukcija v deželnem zboru kot najpripravnije sredstvo, da se sedaj izgovarjajo, češ. sama ta obstrukcija je kriva, da ne morejo z regulacijo učiteljskih plač nikamor naprej. Dobro informiran dunajski list „Freie Lehrerstimme“ pravi glede tega vprašanja: Učitelji sedaj uvidevajo, da jih imajo za norca. Da, g. Otter je moral celo od krščansko-socialnega poslanca Prischniga slišati, da s o tem predlogom učiteljstvo namerava slepariti.

Taki so prijatelji učiteljstva: vse polno besed, a dejanj — nikjer!

Rusko šolstvo.

Za ljudsko šolstvo na Ruskem.

Ruska gosudarstvena дума je razpravljala o uvedbi splošne šolske obveznosti. Po daljši, jako živahni debati, so sklenili, da se sprejme v letošnji proračun postavka v znesku

LISTEK.

Slovenska Šolska Matica.

Za leto 1910 dobe člani Slovenske Šolske Maticе ta-le knjižni dar:

1. Pedagoški Letopis. X. zvezek. Uredila H. Schreiner in dr. Josip Tominšek.

2. Poljudno-znanstvena knjižnica, 2. zvezka 2. snopič. Uredil Henrik Schreiner.

3. Didaktika. Obče in posebno ukoslovje. III. del: Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. 2. snopič. Spisal prof. Luka Lavtar. Uredil H. Schreiner.

Te tri knjige je natisnila „Učiteljska tiskarna“. Priznati moramo, da je dala tiskarna tem knjigam opremo, ki odgovarja resnosti in važnosti vsebine. Preprosto-elegantna zunanost dela vso čast našemu zavodu.

4. Kemiški poizkusi s preprostinimi sredstvi. Spisal prof. Alfonz Vales. Uredila H. Schreiner in dr. Franjo Ilesič. Natisnil Dragotin Hribar.

Pridržujoč si pravico, da podrobneje izpregovorimo o tem lepem daru, objavljamo

za danes oceno, ki jo je prvo izmed slovenskega časopisja priobčilo „Jutro“. Pripominjamo samo, da se knjižni dar niti po številu niti po vsebini ne ujema z naznanilom, ki ga objavlja odbor na zadnji strani Pedagoškega Letopisa. Kaj je temu vzrok, nam ni znano. Dolžnost odbora pa je, da to pojasni.

„Jutro“ piše:

Ali se nam ne zdi, da je vsa naša glasna govoreča in kričeča javnost le navidezna sila, ki naj nas reprezentira pred svetom? Da so vse besede o narodu, o domovini, napredku brez pomena, ako bi ne imeli kulturnih zavodov, društev, izobraževališč, organizacije?

Kar nas drži v življenju, ni beseda, ampak čin. Toda besedo slišimo, ker je glasna, govoreča, kričeča, činov pa pogosto ne vidimo, gremo mimo njih in morda niti ne pomislimo nanje. Tiho delo je kakor tiha voda, ki mostove podira. Reka teče naprej in se množi samoobsebi. Ona je sila, ki nosi na sebi brodeve, goni mline in vrši svoje delo: šumenje valov na vrhu je le odmev nje sile. Šumenje ni nje sila, nje sila je v neprestanem toku naprej. Tako je tudi z našimi kulturnimi zavodi, z društvi, z organizacijo. Mi smo le preradi javni, glasni, kričeči, pozabimo pa na ono tiho delo, ki je naša tiha sila.

Tako društvo je tudi „Šolska Matica“. Veliko premalo vemo ceniti njen pomen. Koliko jih je, ki morda niti ne vedo, da jo imamo, da izdaja knjige, da je to važna institucija! Koliko jih je, ki so nje člani, ki jo podpirajo? Tudi ona je delo našega učiteljstva, plod organizacije in discipline. Slovensko učiteljstvo je lahko ponosno na svojo Matico, pa tudi nam vsem bi morala biti več in bi ji morali posvečati več pozornosti.

Knjige desetega leta leže pred nami. Štiri so: Pedagoški letopis, Poljudno-znanstvena knjižnica, Didaktika in Kemični poizkusi.

Podamo kratek pregled: Pedagoški letopis sta uredila Henrik Schreiner in dr. Josip Tominšek. Že deseti letnik je v naših rokah in koliko gradiva leži v desetih Letopisih. Vsi naši pedagogi, profesorji in učitelji najdejo v njih poučnih člankov. Letopis prinaša letos zopet lepe članke: Fr. Fink: Zgodovina. — Dr. Milan Šević: Dečja književnost srpska. — Henrik Schreiner: O seksualni vzgoji. — H. Družovič: O glasbeni vzgoji z ozirom na učiteljska in srednje šole. — Dr. Fr. Ilesič: Narečje in književni jezik v šoli. — Drugi del prinaša poročila: Teme in teze (sestavil

Jakob Dimnik). — Poročilo o IX. občenem zboru „Slovenske Šolske Maticе“ (Fr. Gabršek). — Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Maticе“ (dr. Ljud. Pivko), Upravni odbor in imenik društvenikov „Slov. Šolske Maticе“, Zaznamek dozdej izdanih in založenih knjig S. Š. M. Članek o zgodovini je kratek, pa zato jedernat, informativen ter dobro podaja misli o pomenu in načinu zgodovinskega pouka. Dr. Šević članek o srbski mladinski književnosti je priobčen v izvirniki, torej srpsko, kar je popolnoma prav, ker bo vkljub temu vsem razumljiv in ohrani bolj svojo vrednost, nego če bi bil prevod. Obsega okolo 50 strani in je naravnost vzoren. Dr. Šević je znan pedagog srbski in je obdelal srbsko mladinsko književnost tako, da dobimo o nji jasen pojem. O lastni mladinski književnosti še nimamo podobnega članka. H. Schreiner razrešuje v razpravi „O seksualni vzgoji“ času primerno vprašanje. Držal se je Försterjeve knjige, ki je ena najboljših v tem oziru. Članek je za vsakega vzgojitelja poučen, ker je ravno v tem vprašanju težko zadeti pravo smer vzgoje. H. Družovič: O glasbeni vzgoji govori obširno o glasbenem pouku in reformnih smereh naše dobe. Enako je vprašanje o narečju in književnem jeziku v šoli, ki ga z znano teme-

10 milijonov rubljev za ljudsko šolstvo. Dotični zakonski načrt je bil izročen posebnemu odseku, ki ima v najkrajšem času o njem poročati v gosudarstveni dumi.

Boji na ruskih univerzah.

Vlada je razpustila vsa dijaška društva na ruskih univerzah. Zaradi udeležbe na nekem zborovanju je imelo biti v Pskovu izključenih z univerze nad 200 študentov. S petrogradske univerze je bilo pregnanih osem študentov, ker so baje vodili zadnje boje na univerzah. To je povzročilo veliko gibanje med študentstvom na vseh univerzah. Ko so zvedeli ukaz vlade na petrogradski univerzi, so napredni študentje takoj protestirali. — Priredili so zborovanje na univerzi, ki je bilo jako burno. Po zborovanju so hoteli prirediti demonstracije in so razvili zastavo z napisom: Doli z absolutizmom! — Reakcionarni študentje so se postavili proti demonstrantom, nakar je nastal hud boj, pri čemer je bilo več dijakov ranjenih. Po vseh univerzah se pripravljajo novi izgredi na izzivanje vlade.

Dijaška svoboda na Ruskem.

375 dijakov tehnološkega inštituta v Tomsku je bilo z zavoda izključenih, ker so se udeležili dijakom prepovedanega zborovanja.

Strokovno šolstvo na Ruskem.

Po naročilu gosudarstvene duma je naučno ministrstvo predložilo izkaz vseh v Rusiji nabavajočih se nižjih in srednjih strokovnih šol (profesionalnih učebnih zvezdenij). Srednjih šol je 335, nižjih 2661, s 148.370, oziroma 63.426 učenci, torej skupno 213.860 učencev. Največ učencev je na obrtnih šolah, 90.328, na trgovskih 67.474, na poljedelskih 14.351, na tehniških 13.092, na umetno-obrtnih 5813, na muzikalnih 4944, na umetniških in grafiških 4112, na tehniško-železniških 3761, na ladj-delskih (morehodnih) 2380, na montaništni 716, na gozdarskih 528, na zemlj-mernih 203, na raznih drugih specialnih šolah 1511. Vrednost učil in strojev na vseh teh šolah znaša 6 milijonov rubljev. Vsakoletni stroški za vzdrževanje pa 23 milijonov rubljev. Ker so šole podrejene raznim ministrstvom, je gosudarstvena дума izrazila mnenje, da bi vse spadale pod naučno ministrstvo.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Sentienarstvo učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. februarja 1911 pri Sv. Trojici v Slov. gor. Že dolgo se ni vršilo zborovanje, ki bi naj bilo obnem občini zbor, pod ugodnejšimi okoliščinami kot takrat, in vendar se je tudi sedaj dve tretjini udov društva odlikovalo s svojo odsotnostjo ter s tem sijajno pokazalo ničevost dozdanih raznovrstnih izgovorov, kakor: nehadna pot, pusta snov predavauj itd. Kam plovemo? Kje je stanovska zavednost?!

Prihiteli so pa gostje v častnem številu (17, med temi tovarišice in tovariši od Negove, Sv. Duba, Male Ned-lje in Sv. Križa na Murskem polju) med nas polni navdušenja, saj je naznanjeni predavatelj eden prvih slovenskih pisateljev umetnikov — Ivan Cankar.

Ljitostjo razrešuje prof. Fr. Ilešič na str. 140—158. Med temami in tezami vidimo pridno delo, ki ga vrše naši učitelji na svojih okrajnih in društvenih skupščinah, in važna vprašanja, ki jih tam razrešujejo.

Iz poročil vidimo stanje in stremljenje „Šolske Matice“. Število članov raste L. 1907. jih je bilo 1594, 1908 leta 1561 članov, 1909 leta 1622 članov, 1910 leta 1793 članov. Torej za 170 več. Naj bi se pomnožili še više. Računski zaključki kažejo prebitok. Želati pa bi bilo, da bi imela „Šolska Matica“ pri svojem delu še več sredstev na razpologo. Med drugimi knjigami je posebno važna: Zgodovina Slovencev (v Poljudno znanstveni knjižnici), ki jo je spisal dr. Ljud. Pivko. 2. snopič obdeluje dobo od 1276 do 1800. Tožilo se je letos, da smo naenkrat dobili več zgodovin, da je to izguba truda. Toda to ni resnica. Zgodovino kakor je Pivkova vzamemo z veseljem v roke, ker je pisana prijetno in poljudno in nudi v glavnih potezah vse, kar potrebuje vedeti vsak količkaj izobražen človek. Učiteljstvu bo služila ta knjiga kot izboren pripomoček pri podajanju domače zgodovine. Dobra učna pomočka bodeta tudi Lavtarjeva „D. daktika“ (III del: Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli.) in Valesovi Kemični poizkusi.

Velezanimivo je orisal predavatelj razvoj novejšje slovenske književnosti, in sicer poetike, v krasnem tričetrtturnem govoru, ki je dosegel višek vznesenosti v pretresljivi deklamaciji iz cikla „Manom Josipa Murna Aleksandrova“.

Učiteljsko društvo izreka g. govorniku na tem mestu še enkrat najtoplejo zahvalo z iskreno željo, da blagovoli to izbrano predavanje priobčiti v enem učiteljskih listov.

Občini zbor se vrši v kratkem; na veselo snidenje, pa vsi!

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima svoj letni občini zbor dne 2. marca t. l. v Gorici v „Trgovskem Domu“ ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 4. „O nekaterih točkah našega pravopisja“, predava ravnatelj Viktor Bežek. 5. Volitev novega odbora. 6. Raznosterosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja K 36.221-30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Književnost in umetnost.

Schwentnerjev katalog slovenskih knjig 1911. Izdal in založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 50 h. Strani IV.+84. — V tem katalogu imamo — kolikor smo mogli presoditi — popolen seznam vseh slovenskih knjig in časopisov. Schwentnerjev katalog bo vsakomur izborna služil, kdor hoče svojo knjižnico izpolniti, oziroma jo strokovno urediti. Pa tudi sicer je prebiranje kataloga zanimivo, ker nam kaže pravo sliko naše književnosti. Videti je, da ga je uredila spretna roka — Katalog je natisnila Učit. tiskarna. Tudi to delo ji dela čast. GL.

Pismo iz Prage.*) Velečeni gospod urednik! Postala je moja navada, da pogledam — kakor hitro vzamem v roko „Sl. N.“ — v rubriko „Slovensko gledališče“. Zdi pa se mi čudno, da še nihče ni prišel na to sumljivo stvar; onega n. pr., ki upre oko najrajši na vremenska poročila, takoj imajo; zakaj bi torej mene ne? Saj sem v tem docela podoben onim, ki „iščejo vreme“, da — jaz sam sem med njimi, le s to razliko, da sem se specializoval na slovensko gledališče. Pa ko bi se rajši ne bil in ostal pri njih! Delil bi z njimi veselje pri točki „glepo“ in kratkočasila bi me že sama izprememba dviganja in padanja. — Tu vsega tega ni, zakaj barometer slovenskega gledališča kaže vedno le krog ene točke —

* Praski prijatelj našega lista je mnenja, da tudi take stvari zanimajo naše čitatelje, čeprav ne sodijo strogo v okvir našega lista. — Res je! Variatio delectat! Sicer nas pa veseli, da imamo izven učiteljskih krogov tudi še nekaj inteligence, ki pobira naš list z istim (ali še večjim) zanimanjem kakor drugo slovensko časopisje. Značilno pa je za naše razmere, da je ta inteligenca večinoma izven ožjih mej domačih razmer. Svet ubi! — Morda pa utegnejo taki in slinjeni dopisi zbuditi tudi v domačem raju zanimanje neučiteljskih krogov do našega lista. Uredništvo.

Kakor so Čehi lahko ponosni na svoje „Dědictvi Komenského“ kakor imajo Hrvatje v svojem pedagoškem društvu eno najlepših organizacij, tako imamo Slovenci v „Šolski Matici“ važno kulturno društvo, ki ima biti prava vzgojiteljica naših narodnih vzgojiteljev in s svojim delom kaže prava pota vzgoji in vzgojiteljem. Vzgoja pa je, ki pripravljajo bodočnost naroda. Zato zasluži „Šolska Matica“ vse pozornosti in naklonjenosti naše javnosti, zakaj prazno je šumenje valov, ako ni globokih vodnih sil, ki jim je smer vedno naprej. Članarina za S. Š. M. znaša 4 K na leto.

Moja miljena Ma-a.

(Alegorična farza.) Piše Sadinomis.

(Dalje.)

Ko sem ji dal v pregled novo sestavljeni red, se mi je ljubko nasmejala; zinila je široko in ga spravila v svoj predal. „Pa da mi boš držal ta red, če ne, gorje ti!“ tako ljubezno mi je pripoznala duhomorno delo. Ponižno, brez vidnega upora sem ji pogl-dal v obraz in zdelo se mi je, da sem se ji prodal v sužnost. Trpke sem imel na jeziku, pa molčal sem. —

„slabo“. V resnici: „Gledališče je bilo slabo obiskano!“ ali nekaj podobnega. In če rečem, da so bile v vsem tem času od vinotoka pa do prosinca tri častne izjeme, bo že skoro preveč. Večkrat sem si mislil: „Prokletto mora biti v Ljubljani slabo vreme!“ — Prepričal sem se, da je res slabo, stalno slabo, pa naj-sibo že v tej ali oni okolnosti. Drama, posebno tragedija, že od nekdaj ni vlekla. Ravnatelj Govekar se je potrudil in iskal izhoda: več burk! Pa zmotil se je: tudi burke ne napolnijo gledališča. Opera — hm! — Če hočem že slišati „musko“, grem rajši k opereti! — Tako smo na koncu, zakaj baleta nimamo, da bi poizkušali še z njim! Opereta je bila edina, ki je še kazala na dobro, ampak vrag vedi: šlo je navzdol, oziroma ni moglo priti nad navadni nivo. Večje število repriz je za a priori izključeno.

Po vsem tem — da se vrnem zopet k barometru — bi moral človek sklepati, da je instrument, če že ne za nič, pa vsaj pokvarjen. Hipoma mi je šinilo v glavo: „Najbrže bo premalo živega srebra v njem!“ Že sem mislil, da sem zadel, ampak ko sem končal z računanjem sem se prepričal, da to ne odgovarja resnici. Prosim: mesto skoro z 42.000 prebivalci — pa bi ne moglo napolniti gledališča? Delal sem statistiko po Pragi in navajam gola dejstva: Praga s predmestij Kraljevi Vinogradi, Žižkov, Smihov, Karlin, Nusle, Vrsovice in Bubeneč ima blizu 600.000 prebivalcev. Gledališče je 10: Narodno d-želno gledališče. Mestno vinogradsko gledališče, Ljudsko gledališče, „Urania“, Švandova arena in Intimno gledališče na Smihovu. Piščekovo gledališče na Vinogradih, Ljudsko gledališče v Žižkovu, staro in novo nemško gledališče ter Variété. Poleg tega je kakih 10 pevskih gledališč (štantov), kabaret Lucerna in najmanj 20 diletantskih gled. podjetij, ki prirejajo predstave samo ob nedeljah. Od stalnih gledališč imajo predstave: Nar. divadlo, ki sprejme 2000 gledalcev, vsak dan večerno ob 7. uri, ob nedeljah in praznikih tudi popoldanske, poleg tega popoldanske predstave še vsako sredo in soboto — torej skupaj na teden 11 predstav; Vinogradsko mestno gledališče s 1350 gledalci — ravno tako; „Urania“ s 1400 ravno tako; Arena na Smihovu s 1300 vsak dan večerno, ob nedeljah in praznikih tudi popoldanske; Intimno gledališče z 800 gledalci — ravno tako; staro novo nemško gledališče in Variété — isto.

V primeri z Ljubljano je torej razmerje isto, da, prej za Prago še veliko slabše, zakaj tu traja gledališka sezona vse leto, izvzemši Variété, ki polti ne igra, ter Nar. divadlo in gledališče na Žižkovu, ki imata 1 mesec počitnic; slabše, če pomislimo še na razmerje obsega praških gledališč in ljubljanskega. Tu; 2000, 1800, 1500, 1400 — v Ljubljani? In še nekaj! Kaj nudi Ljubljana poleg gledališča? Nekaj koncertov, zabavnih večerov in plesnih zabav — pa je že vse! Praga nasprotno neštevilno rednih koncertov, vsak večer šantane in kabaret, dalje športne igre in različne razstave. In občinstva v gledališču nikdar ne manjka. Od kje to? Čisto kratko: ne poseda tako doma kot naši Ljubljančani, zakaj ono si je vsvesti, kakega pomena in koristi je gledališče. Zre čisto z drugega stališča na te kulturne zavode, kot gledajo pri nas. Seveda je tudi v Pragi veliko ljudij, ki iščejo samo zabave — kot dokazujejo polni štantani in dobro obiskane burke — ali pri nas niti tega ni. Skoro bi bil upravičen reči, da vlada pri nas posebne vrste apatija ali pa cinizem do gledališča. Na vsak način pa neopravičena neupljivost. Edino tolažljivo pri vsem tem je upanje, da se bo enkrat vendarle obrnilo na bolje kakor se je drugod. Ravno na istem kot je sedaj Ljubljana je bila pred leti Praga v tem oziru. Tudi na Čškem je bila doba, ko je bila dramatična Muza še pastorka, Pepelka. Ali minila je, in človek se čudi, ko vidi, kake izpremembe so

mogoče v kratkem času. Leta 1868. so položili temeljni kamen za Narodno gledališče.

Gledališče bi moralo biti otvoreno leta 1881, ali že pred otvoritvijo so igrali ob priliki obiska princa Rudolfa v še negotovem domu dvanajst iger. Dne 12. velikega srpana 1881 pa je zadela češki narod nesreča: požar je uničil svetišče. Muza je bila brez strehe, ali ne dolgo. Češki narod je zbral v najkrajšem času s herojsko požrtvovalnostjo 2 milijona za novo gledališče, ki so ga otvorili že 18. listopada 1883. Ali sedaj so prišli dvomi: „Kje vzeti ljudi, ki bi napolnili gledališče pri tako dragi vstopnini?“ Dvomi ob času, ko ni bilo konkurence, ko je bilo tu samo gledališče na Smihovu in Piščekovo gledališče na Vinogradih, pa še to dvoje le s poletno sezono, tako da se v zimi občinstvo ni moglo drugam zatekati ko v Narodno gledališče.

Minilo je 27 let — Praga ima že 10 gledališč, in še ne zadostujejo; zidali bodo novo na Vinogradih, in nihče ne vprašuje, kje vzeti ljudi, ki bi napolnili hišo!

Ljubljana?! D-želno gledališče se bori leto za letom s financo in mogoče se bo še, dokler... Ampak na Nemcih imamo zgled. Ta mala peščica je šla zidati svoje poslopje no, gotovo bi ga ne, če bi ne vedela, da ga pomagajo napolniti Slovenci! To je v Ljubljani drugo gledališče. Stretjim so mislili priti klerikalci, in človek bi jim hvaloval, če bi slučajno ne vedel, pri čem je. „Ljudski oder“ ali kako se je imela imenovati nova reduta? Zares — podjetni so ti ljudje; za denar ne vprašajo, za smoter tudi ne; da le imajo nekaj svojega, kar nosi njih ime in slavo — pa zadostuje. Kaj umetnost, kaj veđa, kaj kultura? Mi smo stranka, mi imamo vse, pa če so vsa naša podjetja, vse naše delo...! Kaka škoda, da nima naša domovina še druge „take, tebi, o, S. L. S. enake“... Šla bi lahko v Lattermannov drevored, postavila tam „Kašperl-theater“ kot konkurenco „Dež. gledišču“ in pri apelaciji na skrankarstvo bi se ji ne bilo treba bati, da bi „kašperl“ faliral. G. D.

„Zvonček“ list s podobami za slovensko mladino, objavlja v drugi letošnji številki sledečo vsebino: 1. Rado Osvin; Zimska plan. Pesem. — 2. R. Gasperin; Komar in muha. Vinjeta. — 3. Ivan Legat; Mati Povest. — 4. Marica Gregoričeva; Slab tovariš. Igra v enem dejanju. — 5. Rado Osvin; Sv. trije kralji Pesem. — 6. M. P.; Mitki Čečevi. Spominčica s podobo. — 7. Drag. Humek; Majka priroda pripoveduje. Bajka s šestimi podobami. — 8. E. Palnák; Storklja. Opis s podobo. — 9. V. G.; Mraz. Podoba. — 10. Milan Dolinar; Gosli, bas in cimbal. Ciganska pravljica. — 11. Ponk in zabava; V. Kiferle; Na ledu. — M. J.; Demant iz zemljepljsja. — Rešitev. — Jubilej poštaih znamk in poštaih nabiralnikov. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Srednješolski vestnik.

** Proslava slovenskega profesorja na Ruskem. Nedavno je obhajal slovenski rojak Jeroj Brezovar, gimnazijski profesor v Kursku na Ruskem, 40 letnico svojega službovanja na tamošnji gimnaziji. V znak spoštovanja in hvaležne vdanosti mu je priredilo ob tej priliki mesto Kursk sijajno slavnost. Poklonili so se profesorju v prvi vrsti dijaki kurške gimnazije ter mu izročili zahvalno listino, vezano v krasnih, umetno izdelanih platnicah, in lepo darilo. Za dijaki so čestitali slavljencu njegovi stanovski tovariši z ravna-

*) Sedanje cene mest v Narodnem gledališču se sučejo od 24 K do 60 h.

Vestno sem čuval zapisnike svojih malih in natančno sem izpolnjeval razdeljeni delovni načrt. Da bi je ne razdražil, sem dodal rajši kaj več kakor manj v svojo urno in dnevno razdelitev. Zdelo se mi je prav, da bi bilo dobro tudi ure razdeliti pa sem storil tudi to. Če sem slučajno naletel na kak objekt, ki bi mi služil pri mojem delu to in to uro, pa sem ga vzel, prilepil v za isnik in ga tako izpopolnil. Ko bi ga videli! Čudne objekte imam v tem zapisniku, nekaj in natura, nekaj slikanega, nekaj podobice, izrezanih iz raznih knjig in časopisov. Dogodilo se je celo, ko me je moj mali vprašal, kakšna je bolha, da sem takoj eno poiskal ter jo pokazal paglavcu. V spomin moje natančnosti je ta tudi v dnevnem zapisniku. Ko sem to pripomnil svoji ljubi Ma-i, me je jako pohvalila, rekoč: „Res, priznam ti vestnost in pohvalo, a plača za zasluge ti ne odide“.

Čas beži, staram se jaz in moja ljuba Ma-a. Oj, koliko grenkih dni šteje to moje življenje! Mladost uživam v otrocih. Moj Bog, koliko si jih dal! Vsako leto enega ali dva, celo kopo jih imam. Moja stara pa jih sprejema v svoje okrilje kakor koktja piščeta. In jaz?! Da bine bilo tega reda in natančnosti! Jaz sem bedna sirota, siromak sam svojega reda. Pišem in pišem, samo da bi ustregel nji.

Njej ustredi, to je umetnost. Vem, da je mnogo žensk, ki jim ni mogoče ustredi, vendar, no, za hip se jih pomiri, moje Ma-a nikoli. Ko se mi je rodil Janez, sva se pričkala cel teden, kako ga naj zapišem. Jaz sem trdil, da je prav Janez, ona Ivan. Ko ji odobrim Ivana, hoče ona Janka. Pri Vinku se nisva mogla zediniti, ali naj bo Vinko ali Vincenc ali Vincencij i. t. d. Pri vsaki besedi je ravs in kavs. Moj Bog, medel od dela in divje gonje za redom in natančnostjo komaj čutim, da imam še glavo. Nikoli ničesar prav ne storim; če zapišem tako, hoče ona drugače; če hočem po njenem, se ji dozdeva, da ni prav, pa hajdi k učenjakom! Povprašuj tu, povprašuj tam, ali je prav Josip ali Jožef ali Jože. In ta pota, ta skrb samo zaradi reda in natančnosti! Prijela me je jeza, da sem klel, da celo situost sem ji očital. A ona: „Red in natančnost si obljudil; če ne slušaš, povem to gospodarju ali pa celo dedu!“ Ojoj, pogum mi je upadel, milo sem jo pogledal, ugnan sem bil. Obojih se bojim zaradi reda in natančnosti, da, bojim kakor živega ognja. Ponoči se mi sanja o redu in natančnosti in ne baš v prijetnih prikaznih. Časih sanjam, da plezam po divjih skalah, časih, da sem v globokem vodnjaku ter plezam, opiraje se z vsemi štirimi in s hrbtom ob